

Moralsk realisme og moralsk antirealisme

Indledning

I dette essay sammenligner jeg to metaetiske positioner, moralsk realisme og moralsk antirealisme, og ser på om det gør en forskel for normativ (normal) etik om den ene eller anden er sand. I første afsnit diskuterer jeg terminologien og sammenligner positionerne. I andet afsnit I tredje afsnit diskuterer jeg deres implikationer, hvis nogen, for normativ etik.

I essayet bruger jeg ordene ”moral” og ”etik” (og lign. ord) synonymt på trods af at nogen laver en skelnen mellem dem se Deigh (1995).

Når jeg senere blot skriver ”realisme” og ”antirealisme” i dette essay er det fordi at jeg er for doven til at skrive ”moralsk/etisk realisme” eller ”moralsk/etisk antirealisme”. Det kan også ses som pladsbesparende.

Terminologi og historie

Metaetik drejer sig primært om to punkter:

1. Kognitivism eller nonkognitivism
2. Realisme eller antirealisme

1. Kognitivism eller nonkognitivism

Når folk ytrer sig med etiske ord¹, udtrykker deres ytringer så propositioner? Eller: Når folk laver etiske påstande, er der så noget som er sandt eller falsk? Eller: Er etiske udsagn kognitivt meningsfulde? Der er mange måske synonyme måske ikke helt synonyme måder at stille spørgsmålet på.

Spørgsmålet om nonkognitivism var mest til diskussion dengang logisk positivisme var populært, dvs. især i 1930-50'erne. Typiske værker hvor forfatteren indtager en nonkognitivistisk holdning er A. J. Ayer (1936), Russell (1935), Stevenson (1944) og Hare (1952). Der er primært to grunde til at nonkognitivism ikke er så populært i dag som det var før: 1) Logiske positivisme (og logisk empirisme) er ikke længere populært, og 2) Mange finder det meget svært at 'overkomme' ”The embedding problem” også kendt som ”the Frege-Geach problem”, se Roojen (2009, sektion 4.1).

---

¹ Ord som ”bør”, ”skal”, ”må”, ”pligt”, ”dyd”. Bemærk at nogle af disse også anvendes i ikke-etiske betydninger.

Kort fortalt, så er problemet at moralske udsagn ser ud til at fungere glimrende i argumenter om etik. Dette er umuligt hvis nonkognitivism er sandt.

I kategorien kognitivist har jeg altså inkluderet alle som mener at når vi ytrer påstande med moralske ord i dem, så siger eller udtrykker vi et eller andet som er sandt eller falsk.

2. Realisme eller antirealisme

Nogle gange bruges ”moralsk realisme” og lign. fraser bredere end jeg gør det her, se fx Joyce (2009).^{II} Når jeg bruger ”moralsk realisme” og lign. fraser her, så mener jeg påstanden om at der findes sande moralske propositioner, eller: om der findes moralske sandheder. Realisme er påstanden om at nogle af de moralske propositioner er sande. Antirealisme er påstanden om at alle sammen er falske. Kendte værker af antirealister er Mackie (1977) og Joyce (2001). Det er især sådanne værker og holdninger jeg har i sinde når jeg taler om antirealisme. Når jeg tænker på realisme så tænker jeg primært på værker som Hume (1751)^{III}, Kant (1785) og Mill (1863) (og andre utilitarister), men også på senere værker som Huemer (2005).

Diskussionen om realisme mudres ofte pga. dårligt ordvalg, dårlig terminologi og generel forvirring og forskellig brug af termerne. Det er især ordene ”objektiv” og ”subjektiv” som skaber forvirring pga. deres flertydighed. Jeg anvender (næsten) konsekvent ikke ordene. Hvis man anvender ordene, så risikerer man at få en masse sludder som:

Ja, nogle moralske udsagn er sande, men når jeg siger at de er ”sande” så mener jeg at de er sande for en eller anden person. Moral er subjektivt.

I virkeligheden er terminologien omkring realisme og metaetik generelt meget inkonsistent (forskellige mennesker anvender de samme ord forskelligt) og stor (der er mange ord/termer). Man kunne bruge en del sider på at gennemgå alt den relevante terminologi, men det overlader jeg til læseren.

Når jeg skriver at antirealisme er påstanden om at alle moralske propositioner er falske, så er det en simplificering. Antirealisme er kun benægtelsen af sandheden af alle første ordens etiske propositioner. En skelnen som, så vidt jeg ved, har sin oprindelse i Mackie (1977). I stedet for at skulle finde en klar, formel måde at definere disse to kategorier på, så giver jeg to eksempler på etiske propositioner, det første som er en første ordens proposition, og det andet som er en anden

II Joyce inkluderer nonkognitivism i kategorien antirealisme.

III Kræver fortolkning og der er ikke ret meget enighed om hvordan Hume skal fortolkes. Jeg læser værket som en ideal observer teori som implicerer at moralske propositioner er sande hviss at en ideel observatør eller flertallet af nogle ideelle observatører ville finde den sand.

ordens proposition. 1) Det er forkert at lyve, 2) Alle etiske propositioner er falske. Skelnen skulle være intuitiv tydelig for de fleste mennesker. Den anden påstand her er naturligvis identisk med antirealisme, så hvis antirealisme påstod at alle etiske propositioner er forkerte, så ville den være selvmodsigende (implicere sin egen falskhed).

I kategorien realister har jeg altså inkluderet alle som mener at minimum en moralsk påstand er sand. Relativister, dvs. dem som mener at nogle etiske påstande er sande men at disse's sandhed er relativ til et eller andet fx samfund, personer, ”moral framework” etc. og ikke-relativister (også kaldt absolutister) dvs. dem som mener at etiske påstande ikke er relativt til noget, er begge inkluderet i kategorien realister. Man kunne tro at skelnen mellem relativister og ikke-relativister er relativ simpel og ikke har nogen gråzoner, men sådan forholder det sig nok ikke helt. Hvad skal man fx inkludere ideel observatør teorier under? Der synes ikke at være noget klart svar før at man præciserer nærmere hvad man mener med ”relativ”. Dette arbejde vil jeg ikke beskæftige mig med i dette essay.

Realisme og antirealisme

Men hvad er det så for nogle grunde som får filosoffer til at blive realister eller antirealister? Det ser vi nærmere på i dette afsnit. Afsnittet består af tre sektioner: en om evolution og biologi, en om realisme og en om antirealisme.

Evolution og moral

For de fleste mennesker er sandheden af realisme så åbenlys at de nok aldrig har tænkt nærmere over det. Dette skyldes uden tvivl at vi er udviklet og tilpasset af evolution til at have disse holdninger, da de har en positiv effekt på menneskers evne til at overleve, eller med et mere teknisk udtryk: at mennesker har udviklet moralske termer forøger menneskers *inclusive fitness*. Joyce har en længere diskussion af dette i Joyce (2001:135-174) hvor han også nævner en række værker dedikeret til emnet^{IV}. Joyce mener at antirealister (med hans ord, ”error theorists”) skylder en forklaring på hvorfor at folk har moralske holdninger når alle (første ordens) moralske påstande er forkerte.

”A proponent of an error theory - especially when the error is being attributed to a common, familiar way of talking - owes us an explanation of why we have been led to commit such a fundamental, systematic mistake. In the case of morality, I believe, the answer is simple:

IV Især værd at læse er Shermer (2004).

natural selection. We have evolved to categorize aspects of the world using moral concepts. Natural selection has provided us with a tendency to invest the world with values that it does not contain, demands which it should not make.” (Joyce (2001:135))

Men dette faktum om menneskets udviklingshistorie er ingen god grund til at tro at antirealisme er sand eller realisme for den sags skyld. En slutning til det er en fejlslutning af typen genetisk fejlslutning. (eng. ”genetic fallacy”). For mere en den fejlslutning og fejlslutninger generelt, se Curtis (2010).

Realisme

Hvilke argumenter har filosoffer brugt til at argumentere for realisme? Så vidt jeg ved, så er udvalget af argumenter for realisme ikke særlig stort. De fleste (fx utilitarister) tager tilsyneladende sandheden af realisme som givet. De ser det som om at vores moralske intuitioner ikke er forkerte, og at det er normativt etiks opgave at finde en teori som giver de korrekte svar og som stemmer overens med vores intuitioner (i hvert fald noget af tiden)^V.

Huemer (2005) henviser til et epistemisk princip^{VI} om at ”Other things being equal, it is reasonable to assume that things are the way they appear. I call this principle 'Phenomenal Conservatism' ('phenomenal' meaning 'pertaining to appearances').” (Huemer, (2005:99)). Han bruger derefter vores intuitioner om etiske udsagn til at slutte sig til at vi bør antage at de er sande. Filosofer som gør noget lign. Huemer (2005) kaldes for etiske intuitionister (eng. ”ethical intuitionists”).

Antirealisme

Antirealister, derimod, har været kreative med at finde på argumenter for deres sag. Mackie (1977) fandt på to. Hans to argumenter er hhv. argumentet fra relativisme og argumentet fra mærkelighed^{VII}. Kort fortalt så er det første argument, at hvis man ser på moralske holdninger blandt forskellige mennesker, så har de ikke ret meget til fælles. Endnu mindre har de når man ser på mennesker fra forskellige kulturer. Det bliver ikke bedre at vi også kan se på folk fra forskellige

---

V Spændende er det at tænke på hvordan dette præcis fungerer. Det er præcis tre muligheder. 1) Teorien har altid ret over moralske intuitioner. Dette gør intuitionerne overflødige og gør det svært at teste teorien. 2) Intuitionerne har altid ret over teorien. At finde en teori som passer på alle menneskers moralske intuitioner er formentlig meget svært eller umuligt. 3) Nogle gange har teorien ret, andre gange har intuitionerne ret. Spørgsmålet er derefter åbenlyst: Hvornår er det ene tilfældet og hvornår det andet?

VI Eng. ”The principle of Phenomenal Conservatism” på dansk noget i stil med princippet om fænomologisk konservatisme.

VII Eng. ”The argument from relativity” og ”The argument from queerness”.

tider. Hvis man gør alt dette, så er der næsten intet tilbage at være enige om. Disse mener Mackie (1977) giver grund til at tro, at ingen af holdningerne er rigtige. Mange har siden dette argument så dagens lys forsøgt at finde ting som folk faktisk er enige om på tværs af tider og kulturer, og der findes faktisk sådanne ting. Ikke underligt da vores moralske holdninger skyldes evolution. Det typiske eksempel er folks svar til The Trolley Problem (Foot 1978). Antropologer har givet mennesker som stadig lever i stammekulturer en version af dilemmaet og fundet de samme resultater som hos personer i industrilande. Joshua D. Greene har beskæftiget sig en del med dette^{VIII}.

Det andet argument er at moralske egenskaber, hvis de fandtes, ville være nogle umådeligt underlige egenskaber fuldstændig ulig noget andet i universet. Hvilken slags ting har egenskaben moralsk rigtighed? Eller børhed? Mackie mener at disse er så obskure, at det i sig selv giver grund til at betvivle deres eksistens. Senere filosoffer har argumenteret i nogenlunde samme stil fx Timmons (1999) som mener at moralske egenskaber ikke er naturlige og siden at alt der findes er naturligt (metafysisk naturalisme), så findes der ikke moralske egenskaber.

Joyce (2001) skriver således

- ”1. If x morally ought to ϕ , then x ought to ϕ regardless of what his desires and interests are.
2. If x morally ought to ϕ , then x has a reason for ϕ ing.
3. Therefore, if x morally ought to ϕ , then x can have a reason for ϕ ing regardless of what his desires and interests are.
4. But there is no sense to be made of such reasons.
5. Therefore, x is never under a moral obligation.” (2001:77)

Med andre ord: Hvis en moralsk påstand om at man bør udføre en handling er sand, så findes der en grund til at udføre den handling som der er tale om. Men der findes ingen sådanne grunde, så alle moralske påstande om at man bør udføre en handling er forkerte.

Jeg har svært ved at se hvorfor det at etiske egenskaber er underlige (givet at de findes), skulle give nogen grund til at tro at de ikke findes. Andre har det tilsyneladende ligesom mig

”Of course there are entities that meet these criteria. It's true that they are queer sorts of entities and that knowing them isn't like anything else. But that doesn't mean that they don't exist.... For it is the most familiar fact of human life that the world contains entities that can tell us what to do and make us do it. They are people, and the other animals.” (Korsgaard

---

VIII Hans hjemmeside er <http://www.wjh.harvard.edu/~jgreene/>

(1996:166))

Et andet, mere interesseret, argument som findes i Ruse (1986) er, at vi ikke er begrundede i at tro på moralske påstande fordi at vi er tilpasset af evolution til at tro på dem. Vi ville tro på dem uanset hvad fakta i verden er. På samme måde som en person som lider af paranoia tror på konspirationsteorier uanset hvad fakta er i verden. Den paranoide er ikke begrundet i sin tro og det er folk som tror på moralske påstande heller ikke.

Implikationer for normativ etik

Udover det åbenlyse, nemlig at alle første ordens etiske udsagn er forkerte, hvilke konsekvenser har sandheden af antirealisme så for normativ etik? Det ser vi på i dette afsnit. Specifikt ser vi på den måde som man snakker om etik på.

Nej, vi behøver ikke reformere noget (konservative)

”According to proponents of the conservative approach, the truth of anti-realism provides us (or would provide us) with no general reason to revise our moral discourse and practices.” (Greene (2002:24))

Greene (2002:24-53) har en længere diskussion af forskellige anti-realister's (og lign. såsom quasi-realister) holdninger til om man bør gøre noget ved den måde som vi snakker og diskuterer etik på. Altså, bør (!) vi ændre den måde som vi snakker om etik på fordi at vi har fundet ud af at alle (første ordens) etiske påstande vi laver er forkerte? Overraskende nok mener en del filosoffer at dette metaetiske faktum (hvis det er det) ikke giver grund til at ændre vores adfærd. Greene nævner nogle af de tidlige nonkognitivist^{IX} (såsom Hare som var glad for utilitarianisme^X), Mackie (som var glad for Hume tolket som en ideel observatør teori se Mackie (1980)), og Joyce (2001). Her er det især værd at kikke nærmere på Joyce (2001) som eksplicit diskuterer emnet og konkluderer at det er fornuftigt at blive ved med at snakke om etik som om at det var sandt. Dette har gode konsekvenser tror Joyce. Han peger især på at beholde vores måde at snakke på skulle hjælpe mod viljens svaghed (eng. ”weakness of [the] will”). Joyce skriver (2001:228)

”I also do not wish to give the impression that in my opinion combating weakness of will is the *only* benefit brought by morality. It is the feature that I have focused on here, but there

---

IX Disse er ikke antirealister if. min terminologi, men de er if. Joyce's.

X Jeg kan selv nævne J. C. C. Smart som en blanding af nonkognitivism og utilitarist. Se især J. C. C. Smart og B. Williams (1973:4).

may be others. I claimed above that moral thinking provides a strong foundation for "moralistic aggression" towards defectors, which is a different kind of advantage. A distinctively moral framework may also provide something of a shared experience of value which binds a community together. [...]

A further benefit that morality may bring stems from the fact that it is, whether we like it or not, a familiar and widespread way of understanding our relations to each other, and therefore to abolish it entirely may bring anxiety and confusion."

Uanset hvilke fordele som der nu end måtte være ved at droppe moralsk snak, så er det et empirisk spørgsmål (som Joyce også skriver) som er rimeligt svært at undersøge. Hvordan i alverden skulle man undersøge det? Mig bekendt findes der ikke noget samfund som ikke bruger etiske ord, så man kan ikke undersøge det på den åbenlyse måde: Ved at sende en forsker (antropolog) eller to til en kultur uden etiske ord og observere dem grundigt. Dette er ellers en typisk metode til at undersøge effekterne af kulturelle normer osv. Joyce skriver også tydeligt at det er svært at finde ud af og at hans ideer om dette blot er spekulationer.

Der er to ting som er værd at bemærke om den konservative holdning. For det første, man skulle umiddelbart tro at det generelt er en god ide at sige ting som (man tror) giver mening, altså udtrykke sig meningsfuldt. Nonkognitivist mener jo netop ikke at etiske udsagn giver bogstavelig mening, eller: er deskriptive. Altså, hvis en nonkognitivist mener at vi bør fortsætte med at snakke om etik om vi gør lige nu, så er det selv om han mener at det vi siger ikke betyder noget deskriptivt. Dette er en temmelig pudsigt holdning men måske ikke super svær at forsvare.

For det andet, man skulle umiddelbart tro at det generelt er en god ide at sige ting som (man tror) er sande, men i hvert fald undgå at sige ting som (man tror) er forkerte med den ide om at få den anden til at tro på dem (dvs. at lyve). Men dette er jo netop hvad konservative antirealister mener at vi skal. Vi bør blive ved med at lave etiske påstande selvom (vi tror at) de er forkerte. Værre er det hvis vi samtidig forsøger at overbevise andre om deres sandhed, da vi i så fald lyver. Er det virkelig det som antirealister vil have os til? Det er en meget pudsigt holdning.

Jo, vi bør reformere noget (revisionister)

"In contrast to the conservative thinkers described above, revisionist meta-ethicists believe that the truth of anti-realism does, or would, provide us with general reasons for revising our moral discourse and practices, at least given

certain background assumptions.” (Greene, (2002:34))

Greene nævner derefter en række filosoffer som var enige med ham i at man bør reformere den måde som vi snakker og tænker om etik på. Men hvad er det så som Greene præcist vil have os til?

”More specifically, I advocate the simultaneous retention of morality₂ and rejection of morality₁. In terms of practice, I propose that we eliminate all talk of “right,” “wrong,” “rights,” “duties,” “obligations,” etc. except in contexts in which it is clear that the application of such terms does not presuppose the truth of moral realism. I suggest instead that we replace our current moral talk with increased talk about morally₂ relevant facts and a revamped vocabulary for moral₂ evaluation that is transparently subjective.” (Greene, (2002:46))

For at forstå det, så skal man først lige forstå Greene's skelnen (som laves i sektion 1.2) mellem morality₁ og morality₂. Den er heldigvis ret simpel, og virker uproblematisk.

”moral₁: of or relating to the facts concerning right and wrong, etc.” (Greene (2002:19))

”moral₂: of or relating to serving (or refraining from undermining) the interests of others” (Greene (2002:20))

Altså, Greene synes at vi skal stoppe alt snak om hvad der er rigtigt og forkert medmindre at det er tydeligt at vores påstande ikke skal forstås som noget à la realisme. Et fint eksempel på dette er ordet ”pligt” som nogle gange bruges etisk (måske primært af pligtetikere?) men også bruges i en legal betydning (såsom din læge's tavshedspligt). Greene mener at dette sidste brug af ordet er ganske fint, men at vi bør stoppe med at bruge det i den første betydning.

Uanset om man bør reformere sproget mht. etik eller ej, så bliver det meget svært.

Litteratur

J. L. Mackie, *Ethics: Inventing right and wrong*, 1977

J. L. Mackie, *Hume's Moral Theory*, 1980

Joshua D. Greene, *The Terrible, Horrible, No Good, Very Bad Truth about Morality and What to Do About it*, 2002

Bertrand Russell, ”Science and Ethics”, fra *Religion and Science*, 1935

A. J. Ayer, *Truth, Language, and Logic*, 1936

Richard Joyce, "Moral Anti-Realism", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Summer 2009 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/sum2009/entries/moral-anti-realism>

Richard Joyce, *The Myth of Morality*, 2001

Mark van Roojen, "Moral Cognitivism vs. Non-Cognitivism", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Fall 2009 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/fall2009/entries/moral-cognitivism>

John Deigh, "Ethics" in Robert Audi (ed), *The Cambridge Dictionary of Philosophy*, 1995.

Geoff Sayre-McCord, "Moral Realism", The Stanford Encyclopedia of Philosophy (Winter 2010 Edition), Edward N. Zalta (ed.), <http://plato.stanford.edu/archives/win2010/entries/moral-realism>

David Hume, *An Enquiry Concerning the Principles of Morals*, 1751

Immanuel Kant, *Groundwork of the Metaphysics of Morals*, 1785

John Stuart Mill, *Utilitarianism*, 1863

Michael Huemer, *Ethical Intuitionism*, 2005

J. C. C. Smart, *Utilitarianism for & against*, 1973

Gary N. Curtis, "The Genetic Fallacy", The Fallacy Files, hentet 22-01-2010, <http://www.fallacyfiles.org/genefall.html>

Mark Timmons, *Morality without Foundations: A Defense of Ethical Contextualism*, 1999

C. Stevenson, *Ethics and Language*, 1944

R. M. Hare, *The Language of Morals*, 1952

Micheal Shermer, *The Science of Good and Evil*, 2004

Philippa Foot, *The Problem of Abortion and the Doctrine of the Double Effect in Virtues and Vices*, 1978

Christine Korsgaard, *The Sources of Normativity*, 1996

M. Ruse, *Taking Darwin Seriously*, 1986